

taseergave zeer noodig voor een goed kerkorganist. Anders kan hij geen voor- en naspielen maken in het karakter van het vers, dat gezongen zal worden, en van de godsdienstoefening, waaraan hij medewerkt. Ik zal nog eens Amsterdamsche voorbeelden nemen. — Niet licht zal ik den jubel vergeten alsof het heilal zong, dien eens Bouwmeester aan het zoo gebrekkige Haarlemmerpoortkerkorgel wist te ontlokken in een zeer geïnspireerd oogenblik, toen hij een tusschenspel maakte tusschen vers 1 en 2 van Psalm 19. Eenzelfde spel ware volmaakt ongeschikt geweest als het vers 4 en 5 had gegolden. — Een schitterende aanwijzing der beteekenis van het orgel voor het gemeenlijk gezang gaf Smit eens in de Keizersgrachtkerk bij het tusschenspel tusschen vers 2 en 3 van Psalm 1, door een voortreffelijke modulatie bij den aanvang ervan, die onmiddellijk het „gansch anders", waarmede vers 3 aanvangt, deed gevoelen. — En wat was er op een Zondagavond een wijding in de Boonslootkerk, toen op dat toch zoo mystiek klinkende orgel Goldschmeding Jr., blijkbaar onder den indruk der predikatie, bij het tusschenspel van den tusschenzang innig mediteerde over Psalm 73, zoodat de hemel als opening en de gemeente den adem inhield, om dat recht mede te leven. — Zóó is er de gewenschte harmonie tusschen prediking en orgelspel, en zóó wordt het gezang der gemeente niet alleen gesteund en geleid, maar ook ingeleid en door de muziek op hooger peil gebracht. Ik bedoel, zoodat uit de voorbeelden gebleken moge zijn, dat niet alleen in technichen, maar vooral ook in geestelijken zin.

Maar zoo veel ik het ook als een votum van afkeuring van het orgel of een bewijs, dat de organist niet luisterde, wanneer hij bij een tusschenzang, die geheel uit de proef opkomt, nog een voorspel van meer dan twee of drie noten (om tot den goeden toon te brengen) gaat maken. Dat valt buiten het karakter der liturgie. Gelukkig zingt men op onderscheidene plaatsen den tusschenzang zonder voor- en naspel, een gewoonte, die algemeen verdiende te worden.

Tusschenspelletjes tusschen de regels van eenzelfde lied zijn in 't algemeen uit den boze, omdat ze het gezang breken. Waar het vers of de melodie ze als het ware verlangt voor sterke overgangen, kunnen ze evenwel nuttig dienst doen. Zoo, als er een verschil van een octaaf is tusschen slotnoot en aanvangsnoot, of als een lofzingend deel in een gebed overgaat. Bij Psalm 116:2 en 3 zingt men de verzen aan een; tusschen regel 1 en 2 van het 3e couplet kunnen enkele wel gekozen noten goeden dienst doen; niet een lang, en natuurlijk onbeduidend — want een goed organist doet zoo iets niet! — tusschenspel, zoodat ik wel eens moest aanhooren.

Punten en komma's spelen lijkt me verkeerd, omdat het met het karakter der melodie in strijd is. Wel zal men acht erop moeten geven, niet het minst in de keuze der accoorden, zoodat ik hoven aangaf.

Wie geen goed voorspel kan maken, doet de gemeente een dienst als hij zich beperkt tot twee of drie noten. Dat is veel en veel beter dan het schrikkelijk voortbrengen van wanklanken op een orgel zoodat belaa's maar al te veel in onze kerken geschiedt. Indien een voor of na-spel niet in of uit-leiden kan, late men het veel liever weg en beperke zich tot het strikt noodzakelijke.

Ten laatste de opmerking, dat het veel gewonnen zou zijn indien de gemeente, althans soms, staande zong; er zou dan niet zoo worden gezeurd, en het karakter van het gezang als deel van den eeredienst kwam dan beter uit. Maar de organisten zouden dan zich moeten beperken, opdat niet te veel van het geduld der van hun zetels verrezden kerkgangers gevraagd werd.

De M.

UIT DE SCHRIFT.

Torenbouwers.

... en een toren, welks opperste in den hemel zij. Gen. 11:4.

Ze zijn er nog — de bouwers aan den Babelstoren!

Ge vindt ze in het wereldleven.

Mannen van grootsche denkbeelden, die hun eenheidsideaal nastreven te midden van de uiteengeslagen en verbrokkelde volkeren.

Prachtig zijn hun plannen.

Zij zullen saambinden wat uiteengaet. Zij zullen hun trotschen toren bouwen, welks opperste rijzen zal in den hemel. Aller oog moet daarop zien. Het zal het middelpunt worden van den levenscirkel, de poolster, waar alle beweging zich om concentreert, de as waar het zich al om wentelt.

Die bouwlieden hebben den hemelschen Kunstenaar en Bouwheer niet van noode.

Luide roepen zij: geen nood, wij redden 't zonder Hem!

Zij versmaden de wijsheid die van boven is.

Zij zoeken niet de gerechtigheid Gods, die alleen ordening, saambinding, vrede, welvaart zou kunnen geven.

Zij achten zichzelf de nieuwe wereldscheppers.

Zij zeggen: daar zij licht!

Maar het blijft: duisternis.

Deernis vervult ons als we zien op het woelen en werken dezer nietige menschen, die met den moed der wanhoop worstelen om een andere en betere wereld.

Ach, wat is hun Babelstoren klein. Kinderspeelgoed!

De groote God komt en belacht hun raad, verdeelt hun spraak, en hun naam vergaat. Vergeefs op bouwen toegelegd, zoo God Zijn hulp aan het werk ontzegt.

Ze zijn er nog — de bouwers van den Babelstoren.

Ge vindt ze ook in het kerkelijk leven.

De gemeente van Christus is voor hen niet de tempel des H. Geestes, waarin de geloovigen levende steenen zijn, gebouwd op den hoeksteen Christus.

Weleken — geen tempel, maar een toren!

Niet om God te dienen en te verheerlijken.

Maar menschenwerk, opdat de aardsche bouwmeesters zich naam zouden maken.

Niet het neerdalen Gods in genade en liefde.

Maar het opsterven van den mensch, in hoogmoed en trots.

Niet het opklimmen langs de ladder der genade, die uit het venster des hemels is uitgelaten.

Maar het oprizen langs eigen gemetselde torentrappen, om zóó te stijgen tot God.

En dan: niet de organische eenheid door den H. Geest Gods.

Maar de mechanische van hun voegwerk, steen bij steen.

Als gij ze hoort spreken over hun plannen om de velen een te maken, om de uiteenlopende lijnen saam te grijpen in de ééne lijn van hun rustig-rijzenden toren, om zoo te streven van de aarde tot den hemel, en van den mensch tot God, dan is het u, alsof ge in het land Sinear de ruïne van Babelstoren zag, het teken van machtelooze wanhoop.

Er zijn architecten bij en steendragers, tekenaars en tichelbranders, geleerden en eenvoudigen.

Maar hierin zijn ze een: 'tis al hun werk, 'tgaat al van beneden naar boven, 'tis al 'n gemaakte eenheid.

Ja, 'tis in alles het omgekeerde van het werk Gods, al spreken die Babelbouwers nog vrome taal en al bedienen zij zich nog van de oude formules, en al spreken zij van de streving tot God.

Ach, wat zijn ze arm met hun knutselwerk.

Hun toren is zoo hoog als 'n speldeknoop in den aardbol.

Ze zijn er nog — de bouwers van den Babelstoren.

Al noemen ze zich misschien belijders van den levenden God, discipelen van Christus, geroepen om mee te helpen aan den opbouw van den tempel Gods — en al bekoren ze misschien menigeen met hun valsche eenheidsideaal — in den grond der zaak dragen zij steenen aan voor den Babelstoren van het ongeloof en branden tichelen voor de schatsteden der haters Gods.

En laten wij nu maar ootmoedig bidden dat wij zelf er niet bij hooren.

Dat gevaar dreigt.

Als we de vastigheid van het Woord Gods loslaten en ons gebroekene bakken nithouwen, die geen water kunnen bevatten.

Als we niet bij alles bidden om de kracht en leiding des H. Geestes, opdat wij de waarheid liefhebben, de leugen haten en in waarachtige bekeering en heiliging des levens vruchten dragen Gode tot eer.

Als we niet voorzichtiglijk wandelen in de vrees des Heeren.

Als we de wijsheid der menschen vermengen met de ware wijsheid die van boven is.

Als we 't zelfgemaakte verkiezen boven 't van God gegevene.

Als we niet door genade alleen zalig willen worden.

Als we er iets van ons bij willen voegen.

Als de eenheid en saambinding door ons cement moet komen.

Als wij in plaats van „steenen" bouwmeesters willen zijn.

Als wij den toren verkiezen boven den tempel.

Menschenbouw boven Geestesbouw.

Dan zouden wij ons misschien veel voorbeelden van het „opperste dat rijzen zou tot in den hemel".

Maar het zou omgekeerd zijn.

Het onderste zou dalen in de hel.

De Babelstoren wordt nooit voltooid.

De tempel des Geestes alleen.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

De aanval van Dr. Visscher.

VI.

De aanval van Dr. Visscher is psychologisch te verklaren uit den wensch om gebroken evenwicht te herstellen.

Zijn fout is, dat hij een zaak van tekstonderzoek opblaast tot een kwestie van Schriftcritiek.

Wij stelden daar tegenover, dat hij de Gereformeerde Kerken en inzonderheid Dr. H. H. Kuyper

ten onrechte beschuldigt, niet op de lijn der Schriftcritiek te bewegen.

Wij bewezen met de eigen woorden van Dr. H. H. Kuyper, dat zijn bewering in zake het Markus-slot op tekstonderzoek gegrond is.

De eigen geschriften der bijbelschrijvers zijn er niet meer. De handschriften geven wat door anderen werd overgeschreven.

Hierin komen vele varianten (verschillen) in lezing voor. Deze zijn gewoonlijk zeer onbeduidend.

De groote moeilijkheden concentreeren zich bij het tekstonderzoek om Markus 16:9-20; Joh. 7 vs 53-8:11 en 1 Joh. 5:7.

Hierover heerscht onder geloovigen geleerden geen eenstemmigheid. Prof. Ravinck h.v. noemde reeds in 1897 de echtheid van 1 Joh. 5:7 twijfelachtig.

Toch sloeg Dr. Visscher toen geen alarm.

Wat nu het Markus-slot betreft, hierover is niet nu pas, maar van de eerste eeuwen der Christelijke Kerk al verschil van opinie. Mannen, die aan een Schriftcritiek dachten, meenden het op grond van het tekstonderzoek te moeten loaten. In de beide oudste handschriften komt het niet voor.

Toch hielden wij voor ons aan de canoniciteit ervan vast. En wel voornamelijk, omdat er een getuige is voor de echtheid van dit slot, dat beide vóór het oudste ons bekende handschrift werd geschreven.

Op een andere vraag: of het van Markus zelf of van een ander is, mochten wij niet inruan. Dit behoeft ook niet, omdat dit niet in het geding is. Prof. Visscher toch laat doorschemeren, dat hij het Markus-slot beschouwt als door een ander geschreven en ook prof. Kuyper spreekt het waarschijnlijk daarvan af.

De beide hoorders staan daarom niet zoover van elkaar als Dr. Visscher wil doen gelooven.

Dr. Visscher roept de hulp van autoriteiten in om zijn meening te slaven, dat Prof. Kuyper van de Gereformeerde belijdenis afwijkt.

Hij dacht zelfs Dr. A. Kuyper Sr. aan zijn zijde te hebben.

De vader, zoo stelde hij het voor, deed een geheel ander geluid hooren dan de zoon.

Hij schrijft (bl. 28):

„Indien dan ook de heer Kuyper alvorens zoo tegemoetkomend elastisch zich te toonen tegenover Dr. Neelsenbo eerst nog eens in het Hfd. der Encyclopaedie van Dr. A. Kuyper Sr. had gelezen over de theorie der tekstcritiek, dan zou hij zich de vraag hebben gesteld of ook hem soms de daar geschreven waarschuwing (bl. 66) geldt: „dat men op zulk een wijze te werk gaande onwillekeurig de critiek oproept om vanuit het rationalistische standpunt zich boven de Heilige Schrift te stellen". Zeer terecht waarschuwde Dr. A. Kuyper Sr., dat de critiek des bijbels, op dien voet toegelaten, er in steeds strenger vorm toe geleid heeft om de Schriftuur in deze schriften te disqualificeren. In critiek schuilt namelijk tweërlei: „een maatstaf waarnaar gij oordeelt en het oordeel, dat ge in gehoorzaamheid aan dien maatstaf velt". Zeker is het niet meer een oordeel in gehoorzaamheid aan dien maatstaf geveld, als om tegenstrijdigheden te ontloopen of exegetische moeilijkheden te vermijden een alfut verzen als onecht wordt gebrandmerkt en als niet-canonic wordt uitgesloten. „Er kan binnen bepaalde grenzen eene onzekerheid van den tekst zijn, maar wie, zij het dan ook onbewust, voor deze providentiële grens bij de onttreding van den tekst geen oog heeft, breekt het principium theologiae en spreekt als stond hij niet op het terrein der palingenesie."

Daarom vermaant Dr. A. Kuyper Sr. hooge waarde aan de traditie toe te kennen. En de grenzen der tekstcritiek trekt hij aldus: „Hoe hoog men ook de verdiensten van de tekstcritiek aansla, nooit mag zij den indruk wekken, alsof de gemeente feitelijk eenen lang een valschen Bijbel had gebruikt en alsof thans eerst theologische geleerdheid de waarheid eens aan het licht zou brengen. En omgekeerd moet de tekstcritiek, zal zij vrucht dragen en ingang vinden, de globale juistheid der traditie ten deze op den voorgrond stellen, van alle hooge pretentie afzien en zich bepalen tot den nederigen dienst om allerlei details van den tekst in orde te brengen." Zoo sprak Dr. Kuyper Sr. Naar mijne meening is deze opvatting de juiste. Maar daarmede is het als onecht verwerpen van het slot van Marcus moeilijk overteent te brengen.

Hoe klemmend leek dit beroep op Dr. Kuyper Sr. Maar Dr. Rullmann deed dit al spoedig teniet, door van Dr. Kuyper Sr. deze zinsede uit een zijner werken aan te halen: „De vraag of Marcus 16:9-20 in de Schrift hoort, dan wel een inschuifsel is van menschelijken oorsprong, blijft nog steeds de deskundigen, ook onder de vereerders der Heilige Schrift, verdeelen."

Hiermee was het uitspelen van den vader tegen den zoon mislukt.

Prof. Visscher toonde de opvatting van Dr. Kuyper Sr. aangaande het tekstonderzoek niet te hebben begrepen en daarom een verkeerde conclusie te hebben getrokken.

Nog ongelukkiger bijna is hij met zijn beroep op Zahn.

Hiermee bedoel ik niet, dat het niet aangaat Zahn, die Luthersch is, te betrekken in een geschil over de Gereformeerde belijdenis.

Prof. Visscher wil Zahn alleen laten verklaren, dat het standpunt van Prof. Kuyper niet volstrekt noodzakelijk moet gearcht.

In het voorbijgaan zij opgemerkt, dat ook wij den arbeid van Zahn bijzonder hoog stellen.

De exegetische werken van hem en zijn medewerkers zijn nog de beste uit dezen tijd, die ons ten dienste staan.

Toch wordt Zahn in onze kringen wel eens te klakkeloos gevolgd.

Men v
principi
hem tot
Over
te zeer
orthodox
Anders
formeerd
Doch
Prof.
Maar
Hij n
Wohlenb
De ko
kommen
de ham
Op
Zulk
Wij z
hebben
Maar
voor.

En di
Nu be
samenste
werk ge
is gewo
Hij di
Zahn
van een
Dr. Vi
een Arn
dat van
schreyer
dat dit
den Pre
tion" (h
Dit n
Aanga
handsch
zer leze
teekening
kunnen
duiden
Markus
aanduid
Volge
indien
heele M
verder.
gesteld
wijs, da
heden e
heeft b
derhalve
Zahn,
16:14—
gesen v
gen), v
werk h
het Ma
op Aris
niet op
jonger,
vervolgt
'talgem
ren en
Markus
Er zi
toeschri
Maar
Bijkl
gegrond
En n
Hij v
in een
in die
het gev
Prof.
er dan
in dit
men in
tussche
den we
tice es
de moe
aus sol
fangs u
Irenaeu
August
wegges
lijk. I
anders.
Nu
hier v
Hij b
zich w
deze k
zoo wi
Legg
zelf se
„Het
toond,
stij is
meenin
lating
te ver
den in
ven. Z

Men vergeet niet, dat er tusschen hem en ons principieel onderscheid bestaat, ook al rekenen wij hem tot de geloovigen geleerden.

Over 't geheel hebben wij te zorgen, dat wij niet te zeer afhankelijk worden van de wetenschap op orthodoxen grondslag in Duitschland.

Anders zullen wij op den duur ons echt Gereformeerd karakter inboeten.

Doch dit terloops.

Prof. Visscher klampt zich dan aan Zahn.

Maar om te beginnen grijpt hij den verkeerde. Hij meent Zahn te hebben en hij heeft...

Wohlenberg.

De kommentaar op Markus toch, die in Zahn's kommentaar op het N. T. is verschenen, is van de hand van Wohlenberg.

Op zichzelf is dit een kleinigheid.

Zulk een vergissing kan ieder begaan.

Wij zouden er dan ook niet eens op gewezen hebben, indien dit geval op zichzelf stond.

Maar er komen meer van zulke vergissingen voor.

En daardoor verandert de zaak.

Nu bewijst het ons, dat Prof. Visscher bij het samenstellen van zijn brochure wat haastig is te werk gegaan en zijn vlugschrift een vlug schrift is geworden.

Hij dicht aan Zahn — en nu is het werkelijk Zahn — het gevoelen toe, dat het Markus-slot van een zekeren Aristion afkomstig zou zijn.

Dr Visscher toch beweert: „Met een beroep op een Armenisch Evangelienboek uit het jaar 989, dat van een zeer oud handschrift zou zijn afgeschreven, tracht hij (n.l. Zahn) aan te toonen, dat dit slot, dat te opschrift draagt „van Aristion den Presbyter“ afkomstig is van een zekeren Aristion“ (bl. 24).

Dit nu bedoelt Zahn juist niet.

Aangaande de aantekening in het Armenische handschrift zegt hij (ik geef hier ten gerieve onze lezers de Hollandsche vertaling): „Deze aantekening zou echter tot een vergissing aanleiding kunnen geven, daar zij Aristion schijnt aan te duiden als auteur van den geheelen tekst A (n.l. Markus 16:9-20) of hem formeel werkelijk zoo aanduidt“.

Volgens hem zou het dus een vergissing zijn, indien men Aristion voor den auteur van het geheele Markus-slot hield. Dit slot is, beweert hij verder, „uit stukken van verschillende stijl samengesteld“. Ook ontbreekt naar zijn zeggen alle bewijs, dat Aristion zich met literarische werkzaamheden en compilaties uit de kanonieke evangeliën heeft bezig gehouden. „De toedracht der zaak is derhalve veelmeer deze“, zoo leest men verder bij Zahn, „dat wij in het midden van A, in Markus 16:14-18 te doen hebben met een van die digesen en paradoxen (vertellingen en overleveringen), van den jonger Aristion, die Papias in zijn werk heeft opgenomen“. Slechts een gedeelte van het Markus-slot, n.l. van vers 14 tot 18 zou dus op Aristion teruggevoerd moeten worden en dan niet op eenige schriftelijke optekening van dezen jonger, maar op mondelinge mededeeling. Er is, vervolgt Zahn, een ander auteur geweest, „die over talgemeen niet moest copieeren, maar excerpteren en compileeren om aan het evangelie van Markus een passend slot te geven“.

Er zijn wel geleerden, die het slot aan Aristion toeschrijven.

Maar Zahn doet dit juist niet.

Blijkbaar heeft Prof. Visscher zich niet den tijd gegund om het gevoelen van Zahn na te pluizen. En nog erger maakt Prof. Visscher het.

Hij werpt even later de zinnen van Zahn als in een bus, schudt ze dooreen en haalt ze er dan in die volgorde uit, dat zij zijn eigen meening in het gevolg komen.

Prof. Visscher beweert (bl. 24, 25): „Zahn wijst er dan ook op, dat de tegenstrijdigheden, die er in dit slot zouden zijn, in geen vergelijking komen met het verschil, dat er op andere punten tusschen de Evangeliën bestaat. Indien deze in den weg hadden gestaan, dan zou door kunstmatige exegese of kleine wijzigingen in den tekst de moeilijkheid zijn weggenomen, „aber dasz man aus solchen Gründen einen Abschnitt solchen Umfangs und vollends diesen Abschnitt“, waaraan een Irenaeus, Epiphanius, Chrysostomus, Ambrosius en Augustinus zich niet hebben gestooten, zou hebben weggesneden, dat acht Zahn allerminst aannemelijk. Doch Dr Kuyper denkt daarover blijkbaar anders“.

Nu komt het niet bij ons op Prof. Visscher hier van vervalsching te beschuldigen.

Hij heeft Zahn vluchtig gelezen, om het verband zich weinig bekommerd, in geestdrift geloofd, dat deze kundige geleerde hem steunde en nu maar zoo woordelijk mogelijk geciteerd.

Leggen we dan naast het bovenstaande wat Zahn zelf schrijft.

„Het behoeft nu nauwelijks te worden aange-toond, dat A (het geheele Markus-slot) niet afkomstig is van den auteur van het boek. Zij, die deze meening verdedigen, hebben getracht de latere weglating van dit vermoedelijke slot hoofdstuk daaruit te verklaren, dat de tegenstrijdigheden tusschen den inhoud en de overige evangeliën aanstoot gaven. Zeker hebben de geleerde harmonisten zich

van Eusebius af ook met deze verschillen bezig gehouden. Maar wat betrekken deze verschillen in vergelijking met die welke op andere plaatsen der evangeliëngeschiedenis tusschen de evangeliën voorkomen? Men heeft van de tweede eeuw af gezocht deze door een meer of mindere kunstige verklaring, door kleine toevoegingen of weglatingen in den tekst te verzachten of weg te nemen; het is echter even ongelooflijk, dat men om zulke redenen een hoofdstuk van zulk een omvang en vooral dit hoofdstuk, waaraan een Irenaeus, Epiphanius, Chrysostomus, Ambrosius en Augustinus geen aanstoot hebben genomen, zou hebben verwijderd en daardoor het evangelie van Markus op een plaats, die voor iederen lezer en afschrijver in het oog springt, zou hebben verminkt, als dat hij, die zich daaraan zou hebben schuldig gemaakt, daarmee eenwenlang in wijde kringen ingang zou hebben gevonden.“

Dat is dus gansch wat anders.

Zahn gaat hiervan uit: het Markus-slot is niet van Markus.

En tegenover hen, die beweren: het is wel van Markus, maar later heeft men om de moeilijkheden in de verklaring, welke het slot oplevert, het er afgesneden, betoogt hij: dat is onaanneemelijk. Er zijn nog wel grootere moeilijkheden in de andere evangeliën. En die heeft men laten staan! Vele kerkvaders achten de moeilijkheden in het Markus-slot van geen gewicht. Om zulk een reden kan men later het Markus-slot niet hebben gecoupeerd. Er is geen andere conclusie mogelijk, dan dat dit slot er oorspronkelijk niet toe heeft behoord.

Doch Prof. Kuyper, roept Dr Visscher uit, denkt er anders over!

Nee, dat doet hij niet.

Dat het slot oorspronkelijk van Markus was, maar er later om geen moeilijkheden te hebben werd afgekapt, is waarlijk zijn gevoelen niet.

Hij zal het gasme toestemmen, dat heel die weglatingstheorie kant noch wal raakt.

Hij is het in deze geheel met Zahn eens.

Maar Prof. Visscher heeft het betoog van Zahn niet begrepen.

En wij komen hoelang er zoomer tot de slotsom, dat hij uit dit soort van kwesties „uit“ was.

Natuurlijk is dit geen schande.

Iemand kan niet alles bijhouden.

Een hoogleeraar aan de Vrije Universiteit schaamde er zich onlangs niet voor te bekennen, dat zijn Hebreuwsche boeken onder het stof lagen. De studie heeft Prof. Visscher in andere richting gedreven.

Maar nu heeft het hem blijkbaar aan de gelegenheid onthouden er zich voldoende in te werken.

Trouwens, als zijn beroep op Zahn iets zou uitwerken, dan had hij moeten bewijzen, dat deze het Markus-slot wel echt en kanoniek acht.

En daarvan is bij Zahn in de verte geen sprake. Zijn beroep op Zahn is tenminste een ongeval gebleken.

HEPP.

Verbetering. In ons voorgaande artikel verandere men in de eerste alinea: „werd verklaard“, in „moest verklaard“; in de derde kolom onderaan „verbitteren“ in „verketteren“, „Comabrigiensis“ in: „Cantabrigiensis“ en vooral (want dit is werkelijk een storende fout) lase men in de laatste kolom achter de woorden „het laatste hoofdstuk van Marcus“ in: „niet van Marcus“.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Het Christelijk-Nationaal Vakverbond.

Met zeer veel belangstelling nam ik kennis van het negende verslag van het Christelijk Nationaal Vakverbond, dat dezer dagen mij werd toegezonden, en te belangrijk is om zonder besproken te zijn, tusschen andere rapporten en verslagen opgeborgen te worden. Dit verslag loopt n.l. over de jaren 1919 en 1920, en wie maar even kennis heeft genomen, van wat er op sociaal terrein omgaat, weet dat deze beide jaren ook voor onze christelijk-sociale actie van het grootste gewicht waren. De christelijke organisaties groeiden. De sociale wetgeving leidde het arbeidsleven in nieuwe banen. De Hooge Raad van Arbeid kwam tot stand. De Christelijke Internationale werd gesticht. Het Tweede Christelijk Sociaal Congres werd gehouden, en in alle gewichtige aangelegenheden, welke zich voordeden, mocht ook ons Christelijk-Nationaal Vakverbond zijn woord meespreken, en werd met de wenschen onzer organisaties terdege gerekend.

Van dit alles geeft dit verslag een nauwkeurige vermelding.

Het is op uinnemende en duidelijke wijze samengesteld.

Tal van sociale gegevens zijn hier bijeengebracht, en wie een blik wil slaan in het rijkgevarieerde en voor een buitenstaander niet altijd duidelijk te onderscheiden organisatie-leven, leze met aandacht dit verslag, dat waarlijk wegwijst maakt, en... den vreemdeling verbaast over het vele, wat door onze vakverenigingen verricht wordt.

Ik wil op een paar punten wijzen.

In de eerste plaats op den groei van het verbond.

Van dien aanwas geeft het verslag het volgende tijdstip:

Datum	Aantal organisaties en leden	Jaarlijkse toename	
		in leden	in organisaties
1 Jan. 1910	19 organisaties met 6580 leden	—	—
1 " 1911	20 " " 7480	900	13,08
1 " 1912	21 " " 7792	312	4,17
1 " 1913	25 " " 8500	708	9,09
1 " 1914	39 " " 11023	2523	29,61
1 " 1915	27 " " 12286	1263	12,37
1 " 1916	34 " " 15194	2908	23,67
1 " 1917	18 " " 20723	5529	36,39
1 " 1918	18 " " 28768	8045	38,82
1 " 1919	19 " " 47743	18975	65,96
1 " 1920	21 " " 70292	22549	47,16
1 " 1921	23 " " 79488	9196	8,86

Hierin is iets, dat bijzonder treft.

Terwijl in 1918 en 1919 de toename in ledental duizenden bedroeg, en het Vakverbond in die jaren met p.m. 65 en 47 procent is vooruitgegaan, bedroeg de aanwas in 1920 slechts, (en dit zeg ik in vergelijking met de vorige jaren), 6226 leden of 8,86 procent. Deze daling is zeer sterk. In 1920 sloten zich bijna vier keer zooveel leden aan, en het Verbondsbestuur heeft voor dezen relatieven achteruitgang de oogen niet gesloten, doch zich eerlijk rekenschap gegeven van de oorzaken van deze vermindering.

Deze oorzaken zijn niet ver te zoeken.

In de eerste plaats is de groote aanwas over 1918 en 1919 vooral te danken aan de revolutionaire Novemberwoeling, die in de laatste maanden van 1918 en het eerste kwartaal van 1919 de arbeiders in dichte drommen naar onze christelijke organisaties stuwde, omdat zij inzagen dat de waarachtige maatschappelijke belangen in het op omwenteling en verwarring zinnend moderne Vakverbond niet veilig waren.

Die geweldige groei kon niet voortduren.

Dan zou ons Vakverbond uit zijn kracht zijn gegroeid.

Het mag toch wel voorzichtig wezen, dat niet teveel slap-christelijke elementen in zijn kring binnendringen, en onze vakverenigingen mogen wel bijzonder waken tegen numerieke versterking, die eigenlijk innerlijke en principiële verzwakking is, en daarom maak ik mij over die groei-vermindering ook niet ongerust. Onze kracht heeft nooit gelegen in de groote massa, en geen enkele christelijke actie werkt met verbijsterende getallen en indrukwekkende cijfers, want een Gideonshende, die wel klein doch trouw en moedig is, overwint de legers der Midianieten eerder dan een groote schare, die het geestelijk elan mist.

Voor den minderen aanwas in 1920 zijn nog andere oorzaken aan te wijzen.

Ook heeft de malaise in de bedrijven niet gunstig gewerkt, terwijl om andere redenen enkele organisaties, n.l. die der Diamantbewerkers, Houthewerkers, Meubelmakers, Huispersoneel, Kantoor- en Handelsbedienden, Kleermakers en Naaiers, en Arbeiders in de bedrijven van Voedings- en Genotmiddelen haar ledental niet konden handhaven.

Van die verenigingen wordt de Bond van Huispersoneel met name genoemd. Van deze organisatie, (eenvoudiger gezegd: de dienstboden-vakvereniging) schrijft het verslag:

Het grootst is de teruggang bij den Bond van Huispersoneel. Deze liep toch terug van 610 op 56 leden; een verlies van 524. Trots alle moeite en zorgen, trots alle financiële opofferingen, die het C.N.V. zich voor dezen Bond heeft getroost, bleek het niet mogelijk, dezen Bond behoorlijk te doen functioneeren. Het gomis aan beschikbare bekwaame leidende krachten werd ernstig gevoeld. Daarbij is het op dit terrein moeilijk, een krachtige organisatie te bouwen. Een lang leven zal deze organisatie dan ook wel niet meer beschoren zijn.

Hierover verblijd ik mij zeer.

Hoe korter dit leven duurt, hoe liever mij 't is.

Want deze organisatie is m.i. onsociaal, en het verheugt mij dat de praktijk bewezen heeft, dat, hetgeen ik bij de oprichting voorspeld heb, geen onwaarheid was. Toen heb ik in Den Haag tegen zulk een vereniging mij krachtig verzet, wat mij nog een afkeuring van de Christelijke Vakcentrale bezorgd heeft, en de meijes, die mijn advies kwamen inwinnen, gewaarschuwd, dat deze organisatie op een fiasco moest uitloopen. En waarom? Wel, in de eerste plaats, omdat naar onze christelijke opvatting de dienstboden tot het gezin behooren, en hier zulk een verbijzondering van omstandigheden en toestanden gevonden wordt, dat van een gezamenlijk optreden geen sprake kan zijn. En ten tweede zou van een organisatie, die allerlei voorwaarden omtrent arbeidsduur en loon, vrije kamer en vrije uren etc. stelt, dit het gevolg wezen, dat alleen de rijken zich de weelde van een dienstbode konden veroorloven, en onze gewone burgerstand verlegen bleef zitten.

Daarmede worden onze kleine huizen getroffen.

Onze eenvoudige en minder bedeelde huismoe- ders.

En de stemmen, die ik uit onze arbeiderskringen beluisterde, waren voor de dienstboden-organisatie allerminst sympathiek, omdat men gevoelde, dat deze bond licht onsociaal kon werken, en het onze niet-kapitalistische huismoe- ders onmogelijk zou kunnen maken zich van hulp te voorzien.

Nu ligt deze bond op sterven.

Ons huispersoneel heeft gevoeld dat dit niet de weg is.